

גליון מס' 50

ב"ה, ערב שבת קודש פרשת בראשית תשפ"א

כיקרוב

בלימוד החסידות ובדרכי החסידות

שלא יאמרו ליסטים אתם

תמצית מאבקו רב השנים של הרבי נגד
משא ומתן על מסירת שטחים ולמען
שמירה על ארץ ישראל לגבולותיה
עדכוני חב"ד;

שניים מקרא ואחד תרגום

פירוש מיוחד, פרי חיבורו
של הגאון הרב אברהם
אלאשוילי, מאפשר לומר
שמו"ת עם הבנת התרגום
ועם בהירות חדשה ברש"י
וליקוט מקורי מהרמב"ם

א"ב של בראשית

מסה מאלפת מאת ה'חוזר',
הגה"ח הרב יואל כהן

לא בשמים היא

מילי דחסידותא על הסוגיות
הנלמדות בימים אלו בדף היומי

'כי קרוב' מצורף לעיתון **בקהילה** ולעיתון **המבשר**
ונפוץ ב-60,000 עותקים בכל מוקדי הציבור החרדי בארץ

התורה הקדושה היא ה'בי"ת' – ולפניה יש 'אל"ף'

בין שני בדי הארון (תנחומא ויקהל, ב"ר ה,ו). ביטוי זה מתייחס לדיבורו של הקב"ה, לנתינת התורה, שעל אף היותה אין-סופית, "את השמים ואת הארץ אני מלא", בכל-זאת היא נאמרה לנו, בני-אדם מוגבלים, שכן "צמצם הקב"ה שכנינו בין שני בדי הארון".

הפירוש כאן 'צמצם' אינו במשמעות הרגילה של המושג 'צמצום'. בדרך כלל 'צמצום' הכוונה למעין הצמצום של השכל במעבר מרב לתלמיד. כאשר שכל התלמיד קטן לאין ערוך לעומת שכלו של הרב, אין הרב יכול ללמדו את השכל כפי שהרב מבינו, אלא עליו 'לצמצם' את השכל. משמעות הדבר, שמתוך השכל הנעלה שהרב מבין הוא מוציא ויוצר שכל אחר, מצמצם לפי ערך שכלו של התלמיד, ואותו הוא מלמד לתלמיד. אם כן, התלמיד אינו מקבל את שכל הרב כפי שהוא, שהרי הרב מבין הרבה יותר, ואילו לתלמיד הוא נותן חלק קטן בלבד מתוך שכלו. זו משמעות ה'צמצום' בדרך כלל.

אבל כאן, כאשר המדרש מדבר על נתינת התורה לישראל באופן ש'צמצם שכנינו בין שני בדי הארון' – אין הפירוש שהתורה שניתנה לנו היא תורה אחרת, מצומצמת, ולא התורה כפי שהיא אצל הקב"ה. כאן הכוונה היא שהקב"ה 'צמצם' את כל תורתו האין-סופית. ה'צמצום' כאן הוא במשמעות של ריכוז ודחיסה, כביכול. הקב"ה הכניס בתוך התורה שנתן לנו, "בין שני בדי הארון", את תורתו במלואה. וכלשון ברכת התורה "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו" – היינו שהקב"ה נתן לנו את התורה שלו.

את התורה לומדים בכל העולמות. יש התורה בעולם האצילות, ויש התורה כפי שהיא יורדת לעולמות הבריאה יצירה ועשייה, ועד לירידתה לעולם הזה הגשמי. כשיהודי לומד עניין בתורה, הוא מבין את העניין כפי שהוא בעולם הזה הגשמי, אלא שבתוך התורה שהוא לומד נמצא העניין כפי שהוא שבעולם העשייה הרוחני, ולמעלה מזה כפי שהוא בעולם היצירה, ולמעלה מזה כפי שהוא בעולם הבריאה, ולמעלה מזה כפי שהוא בעולם האצילות, ולמעלה מזה – בחכמתו העצמית של הקב"ה עצמו!

אמנם אנו משיגים בפועל רק את העניינים כפי שהתלבשו בעולם הזה, שזה חלק מועט ביותר, אבל בתוך התורה שאנו לומדים נמצא בפנימיות ובהעלם הרבה יותר – נמצאת כאן התורה של הקב"ה, שהיא בלתי-מוגבלת לחלוטין. על-ידי שאנו לומדים עכשיו את התורה כפי שהיא כאן למטה, הרי לעתיד לבוא, בביאת המשיח, נזכה להשיג את הפנימיות המסתתרת בתורה. וכמאמר "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו" (פסחים ג,א), שעל-ידי "תלמודו בידו" ישיג אחר-כך את כל העניינים הנעלמים והמכוסים.

זו הסיבה שהתורה מתחילה ב'בי"ת', להורות שאנו משיגים רק את ה'בי"ת', ואולם באמת יש לנו גם ה'אל"ף'. שלמעלה מהשגה. כאשר מדובר על השפעה מרב לתלמיד, שהתלמיד מקבל שכל מצומצם בלבד, ואילו את השכל הנעלה של הרב אין לו כלל – הרי מה שהתלמיד מבין הוא ה'אל"ף', ואין לו מאומה מעבר לכך. ואילו בתורה, מכיוון ש'נתן לנו את תורתו', הרי בתוך התורה שניתנה לנו נמצאת תורתו האין-סופית של הקב"ה, ואם כן ההתחלה וה'אל"ף' של התורה שלנו היא לא מה שאנחנו מבינים, אלא תורתו האין-סופית של הקב"ה.

פרשת בראשית, שהיא גם התחלת כל התורה, נפתחת במילים "בראשית ברא אלוקים". בכמה מקומות יש התייחסות לעובדה שהתורה מתחילה באות ב'י"ת, ולא באות אל"ף. בירושלמי איתא (חגיגה פ"ב ה"א) "ולמה בבי"ת? שהוא בלשון ברכה, ולא באל"ף שהוא לשון ארירה". בדומה לזה יש ביאורים שונים גם במדרשי חז"ל ובמפרשים.

מסופר בגמרא: "מעשה בתלמי המלך שכינס שבעים ושניים זקנים, והכניסן בשבעים ושניים בתים, ולא גילה להם על מה כינסו. ונכנס אצל כל אחד ואחד ואמר להם: כתבו לי תורת משה רבכם. נתן הקב"ה בלב כל אחד ואחד עצה, והסכימו כולן לדעת אחת". הזקנים החליטו לעשות שינויים מסוימים בתרגום התורה, והקב"ה כיוון את דעת כולם לאותם שינויים. הראשון שבהם הוא בתחילת התורה: "וכתבו לו אלוקים ברא בראשית" (מגילה ט,א). טעם היה, שתלמי לא יטעה לחשוב ש'בראשית' הוא שם של אליל, והוא כביכול "ברא (את) אלוקים" חס ושלום. לכן שינו ותרגמו כאילו נכתב "אלוקים ברא בראשית".

אך מסיפור זה עולה דבר מעניין – בתרגום השבעים של התורה לתלמי היא מתחילה באל"ף! אמנם טעם השינוי היה מפני השיקול שהוזכר לעיל, ולא משום האות של התחלת התורה, אך מאחר שזה סיפור בגמרא מובן שכל פרט בו הוא בתכלית הדיוק, ובכלל זה הפרט שלפי השינוי של הזקנים התורה מתחילה באל"ף.

יהודי יודע שמה שהוא לומד זה רק ה'בי"ת' ובתוך תורה זו טמון הרבה יותר ממה שהוא יודע ומבין. לא רק בכמות או באיכות אלא חכמה אלוקית שלמעלה מגדרי השכל לגמרי

צמצום במובן ריכוז

משמעות העניין שהתורה מתחילה באות ב'י"ת היא שכאשר יהודי לומד תורה הוא יודע שהבנתו בתורה היא הדבר 'השני', ה'בי"ת', ואילו הדבר הראשון הוא – שזו תורתו של הקב"ה, חכמה אלוקית שלמעלה לגמרי מכל גדרי השכל.

התורה מצד עצמה היא חכמתו של הקב"ה שלמעלה מגדרי הברואים. העובדה שהתורה ניתנה לנו, באופן שביכולתנו ללומדה ולהבינה – היא פלא שלמעלה מהטבע. הקב"ה עשה פלא ו'נתן לנו את תורתו' – לקח את התורה הקדושה, חכמתו האין-סופית, ונתן אותה כאן למטה, באופן שיהודי יוכל ללומדה ולהבינה.

יהודי יודע אפוא שמה שהוא לומד זה רק ה'בי"ת', ובאמת בתוך תורה זו טמון הרבה יותר ממה שהוא יודע ומבין, ולא סתם 'הרבה יותר' בכמות או באיכות, אלא לאמיתו של דבר זו חכמה אלוקית שלמעלה מגדרי השכל לגמרי.

ליתר ביאור: בנוגע לארון, שנאמר בו "ונועדתי לך שם ודיברתי איתך מעל הכפורת מבין שני הכרובים", שואל המדרש: והלוא כבר נאמר "הלוא את השמים ואת הארץ אני מלא", ואיך ייתכן שהקב"ה דיבר מבין שני הכרובים? מסביר המדרש ש'צמצם הקב"ה שכנינו

מה עלינו לקחת מהחגים?

כיצד ניתן היה להבחין במטבע שהעניק האדמו"ר מהוסיאטין זצ"ל • אחרי שעות של התבוננות פקח החסיד את עיניו וגילה לתדהמתו שכבר לילה • שנים רבות בכה על תפילת המנחה שהחמיץ • זוהי רגישות אמיתית, ואת הרגישות הזאת עלינו להחזיר לעצמנו אחרי החגים

מעמיק גדול בחסידות. הוא היה יכול לחשוב ולהתבונן בעניין אחד במשך שעות ארוכות. בבוקרו של יום קיץ אחד התיישב בגינה וחשב וחשב. על מה הוא חשב? על הקדוש-ברוך-הוא, על אור הממלא, אור הסובב. דברים נשגבים כאלה. אחרי שעות של התבוננות הקיץ ממחשבותיו, הביט סביבו וראה שכבר לילה. ואם כבר לילה, פירוש הדבר שהחמיץ מנחה. הוא הצטער על זה כל-כך, ולא היה יכול להירגע.

החסיד התחיל לחשוב: למה זה קרה לי? רק בגלל שיש לי כוח העמקה. אז מי צריך את כל כוח ההעמקה הזה אם הוא גורם לי להחמיץ מנחה? התאמץ והתאמץ, ומרוב הרצון החזק שהיה לו לתקן את מעשיו, גרם לעצמו לאבד את הכוח הנפלא שהיה לו, ובלבד שלא להחמיץ מנחה! הוא בא לרבי לבקש תיקון, ובכה על זה הרבה.

עברו שנים. החסיד הזה האריך ימים עד אחרי הסתלקות הצמח צדק. מי שהמשיך אותו בהנהגת חסידי חב"ד היה כ"ק אדמו"ר המהר"ש. פעם אחת החסיד הזה הלך אליו, שנים רבות לאחר מכן, וביקש להיכנס ליחידות. הדלת הייתה קצת פתוחה ויכלו לשמוע שהוא בוכה לפני הרבי. על מה? על המנחה ההיא שהחמיץ שנים רבות קודם לכן... זה נקרא שהרגש פועל. שאכפת לך ממשו. לא חייבים לבכות, אבל זו המחשה טובה.

היה חסיד אחד שהיה מתפלל ב'עבודה' ימים שלמים עד שנחלש מאוד. פעם אחת בשמחת תורה נפל באמצע ההקפות ואיבד את ההכרה. כשהתעורר כעבור יומיים אמר: "שלושים שנה של 'עבודה' אינם שווים יום אחד שלא הנחתי תפילין". הרבי אמר שזה נכון, אבל כדי להרגיש את זה צריך שלושים שנה של 'עבודה'. זה המבחן. קבלת עול זה כשיהודי מרגיש.

קשה בלי יעד בחיים

עבר עלינו עכשיו חודש מיוחד - היו לנו ראש השנה, עשרת ימי תשובה, יום הכיפורים, סוכות ושמחת תורה. עם מה אנחנו נשארים ביד, מה עלינו לקחת מכל החגים האלה? קבלת עול! יש לנו בעל הבית.

יש קבלת עול של ראש השנה. המלכנו את הקדוש-ברוך-הוא עלינו למלך. אבל זה לא הכל. אסור לחשוב שמה שעשינו בראש השנה היה רק קבלת עול.

מספרים שפעם אחת שאל מישוהו את הגביר משה מוטיפיורי: "תגיד, לא קשה להיות יהודי?". והוא ענה לו: "כן, זה קשה - אבל קשה יותר לא להיות יהודי".

אולי לפעמים קצת קשה לשמור תורה ומצוות, אבל יותר קשה להיות בלי יעד בחיים. כי ליהודי יש תכלית וכיוון. יש לשם מה להיות. אבל אם חיים ללא יעד, כי אז עוברת עוד שנה ועוד שנה והכל זה רק בינתיים. לאן רוצים להגיע? במצב הזה נוצר בנפש קושי עצום, ולכן מחפשים כל

הספר 'דרך חיים' של כ"ק אדמו"ר האמצעי זי"ע עוסק הרבה בתשובה, וחסידיים היו לומדים אותו באלול. יש לו הקדמה ארוכה, של אחד-עשר פרקים, ובהם מדובר בין היתר איך צריכה להיראות 'קבלת עול', איך משיגים אותה ואפילו אילו רווחים יכולים לקבל ממנה.

יש שם הגדרה שמאוד נוגעת אלינו: קבלת עול היא להרגיש מה אתה עושה. אם אין לך קבלת עול, אתה לא מרגיש מה אתה עושה. כל-כך פשוט. הוא מביא כמה פסוקים שממחישים את זה, אחד מהם מספר משלי: "דרך רשעים כפלה, לא ידעו במה יפלו". הרשעים לא יודעים כלל במה הם נכשלים. לפעמים אתה מתעסק במשהו, אבל שם לב מה קורה סביבך; ולפעמים אתה כל-כך עסוק, עד שאתה לא רואה מה קורה לידך. אתה יכול לקבל מכה בגב ואפילו לא לדעת מאיפה היא באה, או גרוע מכך - לא להרגיש אותה כלל, ורק מאוחר יותר לשים לב שכואב לך. רשעים הם במצב כזה, הם לא יודעים במה הם נכשלים.

יש לא עלינו המחלה הארוכה, שלא רוצים להזכיר את שמה, שבהתחלה לא מרגישים אותה כלל. אדם יכול חס ושלום להיות חולה והוא אינו יודע כלל. למעשה, זה השלב הקריטי, שבו עוד אפשר לרפא, כי כשמתחילים להרגיש, כבר עלול להיות מאוחר. ככה גם ברוחניות. אדם פתאום שם לב שכאן הוא מזלזל באיזו מצווה, שם הוא כבר לא מקפיד על איזה עניין. פעם הוא היה מזדעזע מזה, ופתאום הוא כבר לא עושה את הדברים, וגרוע מכך - גם לא מרגיש כלום.

יש לנו 'אנטנות', ולפעמים הן אינן עובדות. יש לזה כל מיני סיבות. יש שהאנטנה מכוסה לכלוך, יש שהיא מקולקלת. אבל התוצאה אחת - האנטנה לא קולטת; אנחנו מאבדים רגישות. וכשמפסיקים להרגיש, זה סימן שיש פריקת עול.

הבחנה בין המטבעות

כ"ק אדמו"ר מהוסיאטין זצ"ל מתל אביב היה ממשיך של שושלת רד"ק המפוארת. יהודי שהיה מאוד מקורב אליו סיפר שברד"ק יש דבר כזה שהרבי נותן מטבע לשמירה. פעם אחת הוא קיבל מידי הרבי מהוסיאטין מטבע כזה, ובמשך שנים שמר עליו מכל משמר. עם הזמן המטבע התערבב עם מטבע זהה, והוא לא ידע להבחין מה המטבע שקיבל ומה שלו. הוא שמר את שניהם, ובכל זאת רצה לדעת מה המטבע שקיבל מהרבי. הוא הלך לאדמו"ר אחר מחסידות רד"ק וסיפר לו על כך. האדמו"ר ביקש שייתן לו את שני המטבעות, הצביע על אחד מהם ואמר: "את זה קיבלת מהרבי".

זוהי רגישות גבוהה, ומי שאומר שהיום אין 'הרגשה', מתכוון להרגשה מהסוג הזה. אבל הרגישות שאנחנו מדברים עליה היא דבר שכל יהודי יכול וצריך להרגיש. יהודי שמחמיץ מנחה או זמן קריאת שמע, צריך להרגיש את הצער המתבקש ולהתעורר מזה.

היה חסיד בימי אדמו"ר הצמח צדק שהיה

נחלת עולם לעם עולם

הפחד הקיומי, מלחמת ההצלה הניסית והמשחק המדיני המסוכן שבא מיד בעקבותיה. מהיכן שאב שגור ישראל באו"ם את העוז להצהיר מול כל האומות על זכותנו בארץ מכוח התורה. ביקורו המפתיע של נשיא מצרים בישראל והעמדה ההלכתית נגד מסירת שטחים. קווים למאבקו העקבי של הרבי נגד משא ומתן על שטחי ארץ ישראל והחלשת כוחו של העם היהודי היושב בה. ונתתי שלום בארץ

הרב לוי יצחק הולצמן

ב

רגעים אלו מתחיל כלל ישראל מבראשית. ברגשי קודש אנו הוגים במעשה בראשית, בתולדות אבותינו הקדושים והארץ המובטחת להם בידי הקב"ה, כאשר כבר בפירוש הפסוק הראשון בתורה, מצביע רש"י על הסיבה לכך שהתורה נפתחת בסיפור הבריאה ולא בתיאור המצוות שניתנו לנו: "אם יאמרו אומות העולם לישראל: לסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם: כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו".

נושא שלמות הארץ עומד בעין הסערה כבר יותר מיובל שנים במסגרת הדיון על מצב הביטחון בארץ הקודש. לא מדובר בסיפור היסטורי, אלא בסוגיה בווערת ומדממת ר"ל. אך בתקופה האחרונה עולה משב רוח של תקווה לגישה מפוכחת ובריאה יותר בקרב קברניטי המדינה בנושאי ביטחון. הכוונה לאמירה "שלום תמורת שלום ולא שטחים תמורת שלום", הנשמעת על רקע הסכם השלום שנחתם לאחרונה עם המדינות הערביות.

זהו טון דיבור חדש שלא נשמע בעבר מהזווית המדינית, אך דווקא מהזווית התורנית הושמעו הדברים כבר לפני עשרות שנים, כאשר גדולי ישראל ובראשם הרבי התריעו נגד הוויתורים על חלקי הארץ תמורת 'שלום' מדומה.

שישה ימי ניסים

בימים שקדמו למלחמת ששת הימים שררה חלחלה בארץ ישראל. צחצוח החרבות בגבולות המדינה והאיחוד שהתגבש בין צבאות ערב הולידו הערכות קודרות לשלום של יושבי הארץ. הייתה זו תחושת טרום-שואה. זו אכן הייתה כוונתן המוצהרת של המדינות הערביות השכנות, לכתר ולהשמיד כליל את היהודים השוכנים בארץ.

תחושת המצור בישראל התהדקה ככל שמדינות ערביות נוספות הצטרפו למערכה והודיעו שיעמידו את צבאם לשירות המאמץ המלחמתי ב'אויב הציוני', בעוד ברית המועצות מסייעת ברקע באספקת נשק וציוד. בחודש אייר תשכ"ז הגיע המצב לרתיחה, כאשר מצרים חסמה את מצרי טיראן למעבר ספינות ישראליות היוצאות מאילת דרך ים סוף.

במהלך תקופת חרדה זו הייתה דמותו הקורנת של הרבי כסלע איתן, כמי שנסך עידוד ותקווה בלבבם של רבבות אלפי ישראל בארץ ובתפוצות. באותם ימים קשים התכנסו רבבות לרגל ל"ג בעומר בחצר קודשו של הרבי כדי לקיים תהלוכת ילדי ישראל כפי שהנהיג. הנאספים הרבים ציפו לשמוע מה יאמר הרבי על המצב המתוח בארץ, והם שמעו דברים ברורים, בקול רם ובוטח.

"אחיכם ואחיותיכם הנמצאים בארץ הקודש", הכריז הרבי, "עומדים עתה במצב כזה שהקב"ה מגן עליהם ושולח להם את ברכתו להצלחה ולישועה גדולה, ואכן הם ייצאו מן המצב הנוכחי בהצלחה, בניצחון עצום, בניסים ובנפלאות. ממש בקרוב יתקיים הכתוב שקראנו אתמול בפרשת בחוקותי 'וישבחתם לבטח בארצכם, ונתתי שלום בארץ, והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם', ובקרוב ממש יקום סיום הכתוב 'ואולך אתכם קוממיות', שהקב"ה יוליך את כלל ישראל בקומה זקופה ובראש מורם".

שבוע לאחר מכן פרצה מלחמת ששת הימים. חיל האוויר הישראלי השמיד תחילה את חיל האוויר של מצרים וסוריה, ובתום לחימה מאומצת בת ימים ספורים שיחררה ישראל את ירושלים העתיקה, את רצועת עזה וחצי האי סיני, את שטחי יהודה ושומרון ואת הגולן. שמחה והשתאות עצומה אפפו את העם היהודי כולו, אך באותם ימי ניצחון ראשוניים כבר קיבלה ממשלת אשכול החלטה סודית כי ישראל תפעל לחתימת הסכמי שלום עם מצרים, ירדן וסוריה, בתמורה לויתור על השטחים שנכבשו במלחמה וחזרה לגבולות הקודמים. ישראל אף פנתה לארה"ב בבקשה להעביר הצעה זו לנציגי מצרים וסוריה.

שר החוץ דאז, אבא אבן, מעיד בספרו על הפתעתם העצומה של בכירי הממשל האמריקני מהנכונות הישראלית לוותר על ההישג הבטחוני והאסטרטגי אליו הגיעו במלחמה על קיומם. "ראיתי שמוכיר המדינה האמריקאי ועמיתיו אינם מאמינים כמעט למשמע אוניהם. הנה למחרת ניצחונה, מביעה ישראל נכונות לוותר על

דווקא מהנכונות למסור שטחים, את המחיר הנורא בו נוכחנו לימים.

ואולם מעבר לכך, חזר הרבי והדגיש תדיר כי אף הסבורים בטעות כי מסירת שטחים תמנע סכנה, עליהם לציית להלכה פסוקה בשולחן ערוך (הלכות שבת ס"ו שט) הקובעת את ההפך, שאף כאשר גויים צרים על ישוב יהודי ודורשים ממון בלבד – אין לספק להם את מבוקשם ולמנוע שפיכות דמים, אלא יש לצאת למלחמה נגדם אפילו בשבת, משום שכל ויתור עשוי לסייע להם לכבוש לגמרי את המקום.

מלבד זאת הצביע הרבי על עקרון הלכתי נוסף המחזק את ההתנגדות הנחרצת למסירת שטחים: אין לאיש סמכות למסור שטחים מארץ הקודש לנכרים, ומסירת נכס יקר זה אותו הבטיח הקב"ה לאבותינו והעניק לנו בניסים גלויים, במלחמת הצלה שנכפתה עלינו, מהווה איסור תורני וגם חוצפה כלפי שמיא.

לעתים קרובות, נאלץ הרבי להפסיק את שיחותיו בענייני תורה וחסידות ולדבר בכאב רב על התפתחויות שליליות בנושא שלמות הארץ, על הכניעה וההתרפסות לאויבים ועל התוצאות המרות במערכות ובפיגועים הנוראים. בזמן מלחמת ההתשה שהתקיימה לאחר הניצחון במלחמת ששת הימים, ראה הרבי סכנה עצומה במגעים להסכם הפסקת האש עם מצרים וסבר כי המצרים יפרו את ההסכם תוך יממה מחתימתו ויקרבו טילים לתעלת סואץ בצורה כזו ששום מטוס ישראלי לא יוכל להתקרב בשעת מלחמה.

את אחת משיחותיו בפני החסידים פתח הרבי בבכי עצור בדברי הנביא: "מדוע באתי ואין איש, קראתי ואין עונה". בהמשך הדברים זעק בבכיות עצומות: "מי יודע כמה קרבתות יפלו בעתיד בגלל הפסקת האש כעת". אך עיניהם של המדינאים טחו מראות, הסכם הפסקת האש נחתם ותוך יממה החלו המצרים בהכנות למלחמת יום

הכיפורים, בה שילמו אלפי חיילים בחייהם ובבריאותם על הסכם נורא זה.

היה זה המאפיין הבולט של רוב ככל שיחות הקודש שנשא הרבי בנושא שלמות הארץ. תמיד נבעו הדברים מתוך כאב עצום, כשקולו של הרבי משתנק מבכי. לא ניתן היה להישאר שווה נפש לנוכח זעקות אלו שבאו מתוך לב טהור שחרד לשלומם של ישראל ללא הרף.

נאום מכונן בעצרת האו"ם

חיים הרצוג, שהפך לימים לנשיא המדינה, נחשב אחד השגרירים המוצלחים שהיו לישראל באו"ם, כמי שלא נרתע מהבאת אור היהדות לסביבה כה חשוכה ועוינת. בחורף תשל"ז נשא את אחד הנאומים האמיצים והחשובים ביותר שנשא נציגי ישראל באו"ם. בדבריו קרא פסוקים מפרשת חיי שרה המתארים את קניין העיר

רוב הישגיה תמורת התנאי הפשוט של שלום קבע". האמריקאים העבירו את ההצעה לערבים, אך מצרים וסוריה השיבו נחרצות כי הן דוחות בשתי ידיים את הצעתה של ישראל, כי הנסיגה צריכה לבוא ללא שום תנאי לשלום.

אך הערבים קלטו את הרפיסות הישראלית והחלו במערכה דיפלומטית כבירה על מנת לאלץ את ישראל לסגת מהשטחים ששחררו בלי שום תמורה. לימים הרבה הרבי להצביע בשיחותיו הקדושות על כך שהסיבה היחידה ללחץ הדיפלומטי העצום, היא העובדה שישאל עצמה הוכיחה לערבים שהיא מוכנה להקריב את השטחים הללו על שולחן המשא ומתן. הגישה הנפוצה בישראל ליטול סיכון בטחוני כדי 'לשחק לפי הכללים' בעולם, נובעת לדעת הרבי ממצב בו יהודי מרגיש נחות לעומת הגוי וחש צורך לרצותו בכל מחיר, אך למעשה אילו הגוי היה רואה את היהודי נוהג ב'גאון יעקב' ועומד על שלו בתוקף – היה הגוי מתבטל כלפי היהודי.

"לא לשלום כזה ייחלנו"

במשך שני העשורים שחלפו מאז, התריע הרבי באופן עקבי על הסכנה העצומה הקיימת אפילו בדיבורים במסגרת משא ומתן על שטחי ישראל תמורת שלום. אל מול הטענות השונות שעלו כלפיו מבית ומחוץ, השיב הרבי שלא מדובר כאן רק בעניין הלכתי של קדושת הארץ, אלא בפיקוח נפש של ממש, שכן זו טעות מרה לחשוב כי מסירת השטחים תמנע שפיכות דמים; האמת היא שכל ויתור לאויב מוביל להגברת הסכנה. המציאות הכואבת הוכיחה זאת ברבות הימים, בעיקר באסונות שאירעו לאחר הסכמי אוסלו ותוכנית ההתנתקות.

באותם הימים הייתה גישה זו שנויה במחלוקת, כאשר חלק מגדולי הדור ובראשם כ"ק

מרן ה'לב שמחה' מגור זצ"ל צידדו בדברי הרבי, אך אחרים סברו שדווקא החתירה להסכם שלום תהווה הצלת נפשות, אך ברבות הזמן כאשר התחזרה המציאות – הסכימו כולם שמשא ומתן על השטחים מהווה סכנה לשלום עם ישראל. כך כתב מרן הגר"ע יוסף זצ"ל בשנת תשס"ג: "הסברתי מכבר שפסק ההלכה אשר נתתי בזמנו 'שטחים תמורת שלום' אינו תקף כלל לרגל המצב הנוכחי. אני התכוונתי אך ורק לשלום אמת, אולם עתה עינינו רואות וכלות כי אדרבה מסירת שטחים מארצנו הקדושה גורמת לסכנת נפשות, לא לשלום כזה ייחלנו ולא לנער הזה התפללנו".

איש הספר הרב טוביה בלוי שליט"א מירושלים, שעסק רבות בהשפעה על מקבלי ההחלטות לשמור על שלמות הארץ, מבהיר כי שלוש פנים היו למאבקן של הרבי בנושא. הסיסמה 'שטחים תמורת שלום' הושמעה בידי בעלי אינטרסים וקנתה את אמונם של אנשים תמימים שחשבו כי הנסיגה תמנע סכנת נפשות, אך הרבי בעיניו הצופיות חזה את הסכנה הנוראה לעם היושב בציון הנובעת

”על הרבנים לחזור ולהכריז את דברי ההלכה!”

בין המנצחים על המאבק למען חייהם ושלומם של ישראל, נמנה הגאון הגדול רבי זלמן נחמיה גולדברג זצ”ל מראשי ועידת הרבנים ‘פיקוח נפש’, שלא חס על זמנו וכבודו ועסק תדיר בהכרזת דעת תורה נגד הנסיגות והויתורים על שטחי ארץ ישראל. “בכל נושא שלמות הארץ ועמידה תקיפה נגד אויבי ישראל, אין צורך כלל בנאומים והסברים, עלינו הרבנים פשוט להכריז את ההלכה בשולחן ערוך סימן שכ”ט, שוב ושוב, הלכה ברורה שאין עליה חולק”, כך אמר בכינוס רבנים שנערך בשנים האחרונות.

”כולנו יודעים שהרבי מליובאוויטש לא היה נוהג לחזור על דברים שוב ושוב סתם כך, ולא הייתה דרכו במחאות ובזעקות. אך בנושא זה חרג הרבי ממנהגו, וחזר שוב ושוב על הדברים בזעקות רמות מקרב לבו. אם כך נהג הרבי – הרי שזו הדרך ואין בלתי!”, אמר הגרז”נ גולדברג זצ”ל.

לדחות את המהלך ברצותם להיות מעורבים תחילה במגעים, ואכן עמדה תקיפה זו סייעה לו לחזק את מעמדו הן כלפי מצרים והן כלפי העולם, עד כדי כך שכעת המעצמות החזקות ביותר מתחשבות בדעתו.”

את כל זה אמר הרבי לא כדי לשבח את סאדאת, אלא כדי ללמוד מכך לקח לדרך ההנהגה הראויה לביטחון ישראל, בבחינת ‘מאויבי תחכמני’. “גם כאשר זקוקים לסיוע כלכלי ולנשק ולדברים נוספים שמוטב שלא לפרט בגלוי, הרי כשמדובר בדברים חיוניים לשלומם של תושבי הארץ, אסור להתחשב בשום לחץ חיצוני ויש להפגין עוצמה ותקיפות. עמידה כזו רק תעצים את מעמדם של היהודים בעיני העמים.”

המשא ומתן להחזרת סיני למצרים העלה שוב על הפרק גם את הויתור על שאר חלקי הארץ המשוחררים, וכאשר פנה באותה תקופה אחד מגדולי הרבנים אל הרבי והציג לפניו חוות דעת של

חברון בידי אברהם אבינו. “חברון היא נחלה היסטורית של העם היהודי מזה ארבעת אלפים שנה”, אמר. “ויתרה מכך, העיר חברון היא גם רכוש פרטי של שבט הלויים שבעם ישראל, כך נאמר בתנ”ך – ספר הספרים של העולם כולו”. הרצוג ציין בנואמו כי הוא עצמו נצר לשבט הלויים, ומכוח זכותו זו הוא דורש לא רק להשאיר את חברון בידינו לעד, אלא גם לקבל פיצוי מכל אלו שהחזיקו בה בעושה במרוצת הדורות.

היה זה נאום חריג בנוף הדיפלומטי המצוי, שלא התבסס על טיעונים פוליטיים אלא נשען כולו על האמת הנצחית של תורתנו הקדושה, והכה גלים בעולם כולו. רק אחרי שנים התברר כי נאום זה לא צמח יש מאין, קדמה לו שיחה עם הרבי כמה שבועות קודם לכן, בשמחת תורה. במהלך ההתוועדות ניגש הרצוג אל הרבי ושוחח עמו על המצב בארץ הקודש, כאשר במהלך הדברים פנה אליו הרבי באמרו: “עליך להכריז באו”ם שחברון שייכת ללויים, ואתה כלוי תובע בעלות עליה, ואם הם רוצים להחזיר אותה – עליהם לשלם לך ריבית וריבית דריבית על השנים שבהן הערבים החזיקו בה.”

היה זה ביטוי נוסף לדעתו של הרבי לגבי סגנון ההסברה העולמית על זכות ישיבתם של היהודים בארץ ישראל וזכותם להחזיק בשטחים ששוחררו במלחמת ששת הימים. מנהיגי המדינה מעדיפים להצניע את העובדה שארץ ישראל שייכת ליהודים כתוצאה מהבטחת הקב”ה בתורה, ולהתמקד בטיעונים אחרים כגון הסכמה בינלאומית, לקחי השואה ושיקולים ביטחוניים.

בשיחותיו ברבים וגם בשיחותיו עם מדינאים ישראלים, חזר הרבי תדיר על דעתו שיש לומר את האמת בלי מורא מבלי לעשות חישובים דיפלומטיים, ודווקא גישה זו תגרום להערכה בקרב אומות העולם.

אנשים תמימים חשבו כי הנסיגה תמנע סכנת נפשות, אך הרבי בעיניו הצופיות חזה את הסכנה הנוראה לעם היושב בציון הנובעת דווקא מהנכונות למסור שטחים, את המחיר הנורא בו נוכחנו לימים

קוזה של זקיפות קומה

בחורף תשל”ח התחולל אירוע היסטורי שהביא למפנה ביחסי ישראל ומצרים, כאשר נשיא מצרים אנואר סאדאת הגיע לביקור בישראל, בו פתח את תהליך השלום בין המדינות שנחתם שנתיים לאחר מכן בקמפ דייוויד. העולם כולו עצר את נשימתו. מנהיגה של המדינה הערבית הגדולה ביותר, שבמשך שלושה עשורים ניהלה מלחמה עקובה מדם עם ישראל, נוחת לביקור ידידותי ראשון מסוגו במדינת היהודים.

בדברים שנאמרו באותו מוצאי שבת בו נחת סאדאת בישראל, התייחס הרבי למאורע והסביר את מניעיו. “נשיא מצרים היה תמיד מנהיג הפועל על דעת עצמו. לאחרונה ניסו ארה”ב ומדינות ערב להתערב בהחלטותיו והוא החליט להראות לעולם שבכווחו לפעול כפי רצונו מבלי להתחשב במדינות אחרות שהוא תלוי בהן בסיוע כלכלי ובנשק. הוא התעלם מהזעם שהתעורר ברחבי העולם הערבי ומהניסיון האמריקאי

אולם יצחק במערת המכפלה

היה זה נאום חריג בנוף הדיפלומטי המצוי, שנשען כולו על האמת הנצחית של תורתנו הקדושה, והכה גלים בעולם כולו. רק אחרי שנים התברר כי נאום זה לא צמח יש מאין, קדמה לו שיחה עם הרבי

היו הדברים פועלים למעלה וממילא היו פועלים גם למטה", כך אמר למרן ה'לב שמחה' בעת ביקורו בשלהי שנת תשל"ח.

כ"ק האדמו"ר מסדיגורא ה'עקבי אבירים' זצ"ל העלה אף הוא את נושא השטחים בהיותו במחיצת הרבי בשנת תש"מ, והעיר על נמיכות הקומה של הממשלה שחוששת לומר בגלוי שארץ ישראל שייכת לעם ישראל, בבחינת "ונהי בעינינו כחגבים". במשך השנים לחם האדמו"ר מסדיגורא ללא פשרות למען שלמות הארץ ולמען שלום כל יהודי היושב בארץ הקודש.

"האדמו"ר זצ"ל היה לנו כמלאך העומד בראשו", מספר הרב יוסף גערליצקי, העומד בראש ועידת הרבנים 'פיקוח נפש'. "אין לתאר את מלוא עבודתו המסורה למען פעילותו שנבעה מכאב נפשו הטהורה פנימה. גם בשנותיו האחרונות בעת חוליו היה מתגבר כארי ומרעיש שמים וארץ למען שלמות ארץ הקודש.

"כבר בתחילת המאבק למען שלמות הארץ, כאשר הוקמה ועידת הרבנים 'פיקוח נפש' בימי המאבק נגד הסכמי אוסלו האומללים, היה האדמו"ר זצ"ל מראשוני החותמים על פסק-הדין, כשהוא מוסיף בכתב ידו הקדוש מכתב עידוד וחיוזק לראשי הארגון ולפעילותם. מאז לא משו ידי רבני הארגון מידו, כאשר הוא מלווה ומתעניין תדיר בפעילותם, ומדברנם שלא לפסוק לרגע מלועזק את זעקת דעת התורה. בחודשים שלפני ביצוע תוכנית ההתנתקות, היה ליבו הק' שבור ממש בידעו את הסכנה הגדולה. הוא היה מתקשר אליי בעצמו בטלפון, שוב ושוב, לפעמים כמה פעמים ביום, כדי לשאול מה נעשה ומה יש לעשות עוד כדי לנסות ולמנוע את רוע הגזירה".

עד לימינו אנו מוסיפים גדולי ישראל להביע את דעתם נאמנה ולעמוד בפרץ נגד מסירת שטחים וכניעה לדרישות אויבינו. כך לפני שנה, כאשר נשאל הגר"ח קנייבסקי שליט"א האם במקרה של לחץ אמריקני יתכן ש'יהדות התורה' צריכה לתמוך בויתור על שטחי ארץ ישראל, השיב נחרצות: "תגידו להם שהערכים יוותרו", והבהיר כי יהדות התורה לא תסכים לויתור על שטחי יהודה ושומרון.

•

ישראל ניצבת כיום בפרשת דרכים היסטורית. בקרבם של מנהיגי המדינה נובטת ההכרה שהדרך הנכונה לביטחון ולשגשוג אינה עוברת בנתיב של משא ומתן על ויתור וכניעה, אלא בנתיב של עוז וגאון יעקב. האם זה אומר שגם בעתיד תהיה סכנת מלחמה? יתכן. כל עוד 'עשו שונא ליעקב' ומשיח לא הגיע, הרי המלחמות אינן תלויות בנו אלא בשנאת אויבי ישראל, אך כניעה לתכתיביהם לא תרגיע את רוח הלחימה שלהם אלא תעורר אותם ותעניק להם כוח נוסף.

לעומת זאת ככל שהערכים יפנימו יותר שהיהודים אינם מתכוננים לוותר והם נחושים להגן על עצמם, יתכן מאוד שהדבר ירתיע אותם מלחימה. כאשר שמירת ביטחון הארץ תתנהל בדרך הנכונה אותה מתווה התורה, יקוימו בנו דברי הכתוב "אם בחוקותי תלכו .. ונתתי שלום בארץ". ■

מומחי ביטחון לפיהם ראוי לנהל משא ומתן מול הערבים, השיב לו הרבי: "חוזר אני עוד הפעם על דבריי שכל אנשי הצבא מומחים שנשאלו, אלו שנודע לי עליהם כמובן, ענו בלי יוצא מן הכלל שכל ויתור ביהודה ושומרון ובגולן הרי זה פיקוח נפש ממש בלי ספק".

הנמען שלח אל הרבי רשימה של חמישה מומחים צבאיים שאמרו שישנה תועלת במסירת שטחים, אך הרבי הבהיר שחוות דעתם לא הייתה שאין בכך סכנה ביטחונית, אלא שמוכרחים להיכנס לסיכון זה מכיוון שיתכן שהדבר יביא לשלום, ובזכות הוויתור תמשיך ארה"ב לשלוח נשק וסיוע כספי. כאשר מומחי הביטחון מעריכים בדבריהם שיקולים מדיניים שאינם נוגעים במישרין לסוגיית הסיכון הבטחוני עליו הם מופקדים, אין טעם להתחשב בדבריהם.

"אם ישתנה המצב באופן ניסי", הבהיר הרבי, "ובמילא יאמרו מומחים צבאיים בהווה שמוכרחים לוותר בכדי למנוע סכנת פיקוח נפש", וזאת בניגוד למצב הנוכחי שוויתור על השטחים מהווה סיכון בטחוני, "הרי על בית דין לברר האם אין בזה הדין דינארי שצרו על עיירות ישראל, שאז יוצאים להילחם בהם אפילו בסכנת פיקוח נפש, ואפילו רק כשמתכוננים לבוא; ואם בודאי אינו בדין זה - צריך לוותר על פי שולחן ערוך". למעשה הרוב המוחלט של המומחים הצבאיים, אז כהיום, סבור כי כניעה וויתור על שטחי ארץ ישראל מהווה סכנה אסטרטגית לביטחון תושביה.

גם פוסק הדור הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל הסתמך על חוות דעתם של מומחי הביטחון. "בשאלת הנסיגה מהשטחים", כתב לראש הממשלה בנין לאחר ביקור סאדאת, "על פי השקפת תורתנו הקדושה בכל הכרעה בעניין גורלי זה צריך להתחשב בדעת המומחים, אנשי הצבא היודעים את כל הסכנות והמצבים שעלולים להתרחב בכל הכרעה, והדין מבואר בשולחן ערוך שבשאלת פיקוח נפש צריך לשאול דעת המומחים".

התוקף של 'מלכי רבנן'

התכתבות ענפה ופגישות רבות קיים הרבי עם גורמים ממשלתיים וביטחוניים בישראל כדי למנוע גישה תבוסתנית ונסיגה מהשטחים. בד בבד העלה את הנושא גם במחיצת גדולי ישראל בכדי שיפרסמו 'קול קורא' בדבר הסכנה הכרוכה בויתור על שלמות הארץ. "אילו היו יוצאים בתוקף של 'מאן מלכי רבנן', בתוקף דין השולחן ערוך,

אספקלריה

מאת הגה"ח הרב יואל נהן שליט"א

ומבין, אלא עם התורה ה'סגורה' והמכוסה, כלומר עם הקדושה והאלוקות שבתורה שלמעלה מהשגה. הדגשה זו היא בשמחת תורה שבחודש תשרי, אותיות 'רשית', בראשית השנה והתחלתה, כיסוד לכל השנה כולה. ואחר-כך, במשך כל השנה כולה, על יהודי לעסוק בלימוד התורה בהבנה והשגה (כשם שבכל יום, בתחילת היום, מברכים ברכת התורה, ואחר-כך במשך כל היום עוסקים בלימוד התורה).

לימוד של יהודי ושל גוי

זה גם ההסבר על כך שהתורה מתחילה בבי"ת. כשיהודי מתחיל ללמוד תורה הוא יודע שמה שהוא לומד ומבין – זה ה'בי"ת', ולפני זה ישנו ה'אל"ף' של התורה, מה שהתורה היא תורתו של הקב"ה. זאת הוא לא מבין, ובכל-זאת זו ההתחלה וזה היסוד, ומה שהוא לומד ומבין – זה כבר ה'בי"ת'.

אלא שעניין זה הוא בישראל דווקא, וכנוסח הברכה "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו". בתורה שיהודי לומד הכניס הקב"ה את תורתו האין-סופית. כשיהודי לומד עניין בתורה – יש בזה רבדים ודרגות גבוה מעל גבוה, ועד לחכמתו של הקב"ה עצמו. לכן בעבורו ההבנה היא ה'בי"ת', ואילו ה'אל"ף' הוא מה ש'מכוסה', מה שלמעלה מהשגתו.

לעומת זה, אצל גוי להבדיל, כשהוא לומד עניין בתורה זה ענין אחר לגמרי – אין לו מאומה מעבר לשכל האנושי שהוא לומד ומבין. מה שהוא מבין זה ההתחלה וה'אל"ף'.

ולכן בתרגום התורה לתלמי המלך התורה מתחילה ב'אל"ף', כי אצל הגוי ההבנה שלו היא ההתחלה! רק כשיהודי לומד תורה היא מתחילה ב'בי"ת', כי מה שהיהודי מבין זה כבר ה'בי"ת', וקדם לזה ה'אל"ף' שמשאר בהעלם, שזוהי תורתו של הקב"ה.

וכאמור, "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו", שעל-ידי לימודו את התורה עכשיו נשיג בביאת המשיח את כל העניינים הנעלמים והמכוסים שבתורה.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק טו ע' 1 – אוצר לקוטי שיחות בראשית שיחה ג לפרשת בראשית)

יהודי מתחיל בברכה

נמצא שעיקר ענין התורה, ועיקר החיות וההתלהבות של יהודי בתורה, היא לא במה שאנו מבינים ומשיגים, אלא בזה שאנו יודעים כי בתורה יש הרבה יותר מההבנה – יש בה אלוקות שלמעלה מהשגה. אמנם בעת הלימוד על האדם להיות שקוע בשכל הנלמד (שהרי אם בעת לימוד גמרא ותוספות הוא יחשוב על קדושת התורה ויהיה בהתלהבות ובדבקות, לא יבין את הגמרא), אבל קודם הלימוד עליו לברך את ברכת התורה, שבה הוא אומר "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו", שבכך הוא מפנים שזו תורתו של הקב"ה.

זה מה שאמרו רז"ל על הפסוק "על מה אבדה הארץ... על עזבם את תורת יגו" (ירמיה ט, יא-ב) – "אמר רב יהודה אמר רב: שאין מברכין בתורה תחילה" (נדרים פא, א). היינו שלמדו תורה, אלא שלא בירכו ברכת התורה תחילה. ולכאורה תמוה, מה גודל העבירה בזה שלא בירכו ברכת התורה? אומר ה"ח (או"ח סימן מ"ז) שחסרה אצלם הכוונה "להתעצם ולהתדבק בקדושת ורוחניות התורה ולהמשיך השכינה". ועל זה "אבדה הארץ" – כלומר נחרבה ונשארה חומרית מבלי עובר שם קדושת השכינה" (ב"ח שם).

אם כן, היסוד ללימוד התורה הוא הידיעה שזוהי תורת ה'. קודם הלימוד יש לברך ברכת התורה, שהיא ההדגשה ש"נתן לנו את תורתו", שהתורה היא תורת ה', ועל-ידי לימודה האדם מתדבק בקדושת התורה. וגם אחר-כך, בעת הלימוד, שאז יהודי עסוק בהבנת השכל שבתורה, הרי ברכת התורה שקודם הלימוד משפיעה גם על הלימוד עצמו, שיהיה באופן של תורה לשמה.

ענין זה מבאר גם את מנהג ישראל בחג דאזלינן מיניה – שמחת תורה. המנהג הוא לשמוח באופן שרוקדים עם ספר התורה. לכאורה, מכיוון שהתורה עניינה לימוד והשגה, היה ראוי ללמוד סוגיה עמוקה בגמרא וכדומה, ושמוזה יבואו השמחה וההנאה. אך בפועל נוהגים לרקוד עם ספר תורה, תורה שבכתב שלא ניתן להבינה בלי תורה שבעל פה, ורוקדים איתו כשהוא סגור ומכוסה במעיל!

אלא הרמז בזה הוא שאכן יהודי שמח ורוקד לא עם התורה ה'פתוחה', התורה שהוא לומד

א חסידישע פארבריינגען

הזמן תאוות. קשה לחיות, אין בשביל מה, אז מנסים להפיג את הריקנות עם כל מיני דברים.

מהתשובה של מונטיפיורי אפשר להישאר עם טעם מר. מישוהו עלול לחשוב שאני יהודי רק בגלל שאין לי ברירה טובה יותר. אבל לא כתוב בשום מקום שזו צריכה להיות הגישה לחיים, ליהדות שלנו. אמת שבראש השנה יש מרירות מסוימת בעבודת ה', יש דמעות. אבל זו מרירות מכך שעד עכשיו לא הייתה לי קבלת עול, לא הרגשתי! אדם צריך לבכות במר נפשו על שאיבד את הרגישות, על שהאנטנה שלו הפסיקה לקלוט. לכן בוכים, ולא כדי שתהיה לנו שנה יותר טובה. המרירות היא על הטעם הטוב שאיבדנו, ושנאנחנו מבקשים להחזיר לחיינו. אנחנו רוצים לחזור לחיים יהודיים מלאים.

הפסוק אומר "חדוות ה' היא מעוזכם" – אם אתה שמח מכך שאתה ליד מלך, אין לך בעיות. הקדוש-ברוך-הוא כביכול אומר: "אם אתה חושב עליי, אני חושב עליך".

אחר כך היה לנו יום כיפור, ושם ברור למה הייתה לנו קבלת עול. קרה משהו שצריך לתקן ולחזור עליו בתשובה. יותר קל להרגיש ביום כיפור.

אפילו בשמחת תורה יש קבלת עול, אלא שהפעם היא נובעת משמחה על שאני עומד להיות עבד של הקדוש-ברוך-הוא. זו הכרה באמת. אם אתה מכיר את האמת שיש בורא – אין לך שום ספק. אפילו השכל הגשמי מבין שיש מישוהו שיצר את כל העולם הזה וסביבנו. רואים שיש איזה 'בוס' של הכל. והאזרח הכי גדול זה להיות קשור אליו. בתורה הוא גילה את היעד שלנו, איך לעבוד אותו ואיך להיות קשורים אליו, וזו השמחה בתורה. בראש השנה וביום הכיפורים אנחנו מתרכזים במה שהיה חסר עד עכשיו, ובשמחת תורה אנחנו שמחים על שאנחנו מתייצבים בנתיב הישיר שביא אותנו לחיים של דבקות בה'. אנחנו יכולים להיות שמחים אף על פי שאנחנו רק בתחילת הדרך. אנחנו מתחילים להיות בטוחים שהרגישות חזרה לפעול. ■

שיעור חדש בתכנית הלימוד

החל ממוצאי שבת בראשית ימסור הרב יצחק קפלן שליט"א סדרה של שמונה שיעורים בחומר הלימוד של התכנית בשער היחוד והאמונה השיעור יתקיים בכל מוצאי שבת בשעה 21:00

להתחברות בטלפון: 03-978-6688, קוד הפגישה #6233-5213-837

להתחברות בתוכנת 'זום': קוד הפגישה #6233-5213-837, סיסמה 1234

לאחר השיעור יתאפשר לשאול שאלות בחומר הנלמד

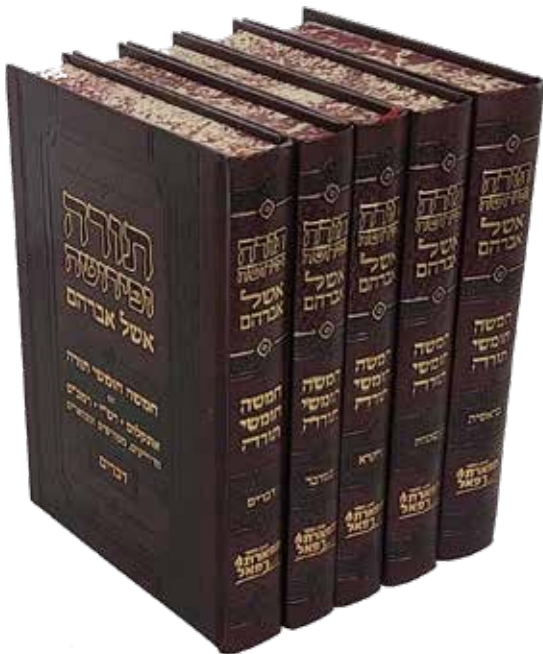

תפארת שמשון

להתחיל מבראשית

החומש המיוחד עם ביאור שיטתי על אונקלוס ורש"י, שיצא לאור בשנים האחרונות, פרי חיבורו של הגאון הרב אברהם אלאשוילי שליט"א, מאפשר לומר מדי שבוע 'שניים מקרא ואחד תרגום' עם תרגום מדויק ומובן, להגות בפירוש רש"י ולדקדק בלשונותיו ולהשתעשע באוצר פירושי הרמב"ם לתורה • תורה ופירושה

זלמן הלוי

הנבראים בכך שהוא מעצמו, בדעתו ובמחשבתו, יודע מהו הטוב והרע ובוחר ביניהם בחופשיות. מקור פירוש זה הוא באונקלוס, כפי שהרמב"ם עצמו מציין בשמונה פרקים, וזהו פירוש מפתיע השונה מן הפשט ואף הפוך מטעמי המקרא.

"במקום לקרוא את הפסוק בפשטות וכפי שרש"י מפרש, שהאדם נעשה כאחד מאיתנו, כלומר מן העליונים – מתרגם אונקלוס "הָאָדָם אִדָּם הָיָה יְחִידִי בְּעֶלְמָא, מִיְּנִיָּה לְמַדְעָא טָב וְכִישׁ", כלומר שהאדם הוא יחידי בעולם, וידיעת הטוב ורע נובעת ממנו עצמו. אילו היה מפרש המילה 'ממנו' כתיאור כלפי מעלה, היה צריך לכתוב 'מִנֵּן'. מעניין שפירוש זה אינו לפי טעמי המקרא שמתאימים לפירוש הפשוט.

"כאמור הרמב"ם מביא את אונקלוס, אך יש גם ביניהם הבדל בפירוש הפסוק. הרמב"ם מפרש שהפסוק מדבר על כל המין האנושי שיש לו את יכולת הבחירה החופשית, אך אונקלוס מפרש את הפסוק על אדם הראשון עצמו, ולכן מתרגם 'אדם' ולא 'אנש' כדרכו בתרגום כאשר מדובר על בני האדם. ההסבר לכך הוא משום שהתרגום מפרש את כוונת הפסוק על אתר ולא את הרעיון הכללי, והלא הפסוק ממשיך "וַעֲתָהּ פֶּן יִשְׁלַח יְדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים", כלומר שהפסוק עצמו עוסק באדם הראשון. דוגמה זו ממחישה היטב את העומק בתרגום, וגם את התועלת בלימוד בחומש שמבאר את דברי אונקלוס, רש"י והרמב"ם ואת החילוקים ביניהם.

והשישי אחר חצות היום, ערב שבת בראשית. ישראל קדושים מזדרזים לפתוח את החומש ונהרה של שמחה על פניהם. הן באה העת לפתוח שוב בשינון פסוקי התורה 'שניים מקרא ואחד תרגום'. המילים מאירות כנתינתן מסיני ותחושת התחדשות פושטת בלבבות. "במשך שנים בעת אמירתי שניים מקרא ואחד תרגום", שח הגאון רבי אברהם אלאשוילי שליט"א מחבר סדרת 'תורה ופירושה', "העיקה לי רבות העובדה שקשה להבין את פירוש התרגום בעת אמירתו. והלא אמירת התרגום היא כדי לדעת פירוש הפסוקים ובלי להבינו לא יוצאים ידי חובה, וכמו שכתב הרא"ש שהתרגום מפרש גם דברים שאין להבין מתוך המקרא. לאור זאת עלה בדעתי להוציא לאור חומש בו יוכל כל אחד לומר שניים מקרא ואחד תרגום ולהבין את דבריו".

במשך יותר משלושים שנה עוסק הגר"א אלאשוילי בחיבור ספרים הלכתיים רבים, בהם ההדרת שולחן ערוך הרב מחדש, כולל ביאור מקיף ויסודי עליו הוא עמל בימים אלו, זאת לצד עמידתו מזה עשור בראשות מפעל המבחנים הארציים לאברכים בשולחן ערוך הרב. אך גולת הכותרת מבית מדרשו היא סדרת החומש 'תורה ופירושה' – אשל אברהם, אותה חיבר לבדו בעמל וביגיעה של חמש שנים, לעילוי נשמת אביו הגדול, הרב חכם רפאל אלאשוילי זצ"ל, רבה הראשי של יהדות גיאורגיה. מהדורת החומש הזו כוללת את תרגום אונקלוס ופירוש רש"י בנוסח מדויק עם ביאור יסודי, ועמם ליקוט פירושי התורה מכל חיבורי הרמב"ם בדרך ההלכה והמחשבה.

תרגום שניתן בסיני

"אונקלוס הוא הפרשן הראשון של התורה, וממנו ינקו כל מפרשי התורה ובראשם רש"י, עד כדי כך שהדעת נותנת שבכל מקום בו רש"י לא פירש מאומה הרי זה משום שהוא סומך על התרגום", אומר הגרא"א. "קדושת התרגום גדולה וידועים דברי הפוסקים בשם הגאונים שתרגום אונקלוס ניתן בסיני, וההוכחה לכך היא שהמילים 'יגר שהדותא' שהן לשון תרגום נכתבו בתורה, וכפי שפירש רש"י במסכת קידושין שהתרגום שניתן בסיני השתכח ואונקלוס חזר ויסדו, ולא הוסיף שום דבר מדעתו. כתרים רבים קשרו לתרגום אונקלוס בספרי הקבלה והחסידות, כך למשל נאמר בליקוטי תורה לאדמו"ר הזקן על פירושו בתיבת 'בראשית' – 'בדקמין', שהדבר רומז למדרגת 'מחשבה הקדומה'.

"התרגום הוא פירוש ולא רק תרגום מילולי. כאשר מתבוננים היטב במילים השונות בהן משתמש אונקלוס לתרגם מושגים, מבינים דברים רבים. ניתן למצוא דוגמה לדבר בפירוש הפסוק בפרשתנו "הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ לְדַעַת טוֹב וָרָע", עליו הבאנו בחומש את פירושו הנודע של הרמב"ם, שהכוונה שהאדם שונה מכל

המשמעות הפשוטה של מילות הפסוק, ניתן למצוא בפרשנותו, כאשר את הפסוק "לא טוב היות האדם לבדו אֶעֱשֶׂה לוֹ עֶזְרָא כְּנֶגְדּוֹ" שלכאורה לא זקוק להסבר מיוחד, מפרש רש"י "שלא יאמרו שתי רשויות הן, הקב"ה יחיד בעליונים ואין לו זוג, והאדם יחיד בתחתונים ואין לו זוג", ועולה התמיהה מה הכריח את רש"י לפרש רעיון זה בלשון הפסוק? אך בחומש 'תורה ופירוש' מובא הסבר מיסודו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש, כי לפי דרכו של רש"י שיש לפרש את דקדוקי הלשונות של הפסוקים ולא רק את המשמעות הכללית, מובן שישנו צורך לפירוש כזה, כי אם היה מדובר רק על כך שלא טוב לאדם להיות לבד – היה צריך לומר "לא טוב לאדם להיות לבדו", אך מזה שנאמר "לא טוב היות האדם לבדו", מובן שכוונת הפסוק היא שלא טוב לעולם מכך שהאדם יהיה לבדו.

לימוד שיטתי ובהיר

"כל המצוות שניתנו לו למשה בסיני, בפירושן ניתנו", כך כותב הרמב"ם בפתחת ספרו משנה תורה ומבאר שההלכות בתורה שבעל פה הן בעצם פירושה של התורה שבכתב. אכן סגנון הכתיבה ההלכתית של הרמב"ם שונה מרוב הפוסקים, כאשר הוא מבסס כל פסיקה הלכתית על לימוד לשונות המקרא ודרשות הכתובים. כך נהג במשנה תורה, בספר המצוות, בפירוש המשניות ובתשובותיו. רובד נוסף בפירושי הרמב"ם על פסוקי התורה הוא הרובד המחשבתי, המופיע בעיקר בספרו מורה נבוכים אך גם בשאר חיבוריו.

דבר זה הניע את הגרא"א לצרף את פירושי הרמב"ם לחומש שהוציא לאור. "ראיתי לנכון לאסוף את פירושי הרמב"ם מכל ספריו הרבים, בכדי להציג את משנתו ההלכתית והמחשבתית אותה סידר על יסוד פירושי הפסוקים, ואכן זכינו לקבל תגובות נלהבות על מלאכה זו שהביאה לעיני הלומדים פירושים בלתי ידועים ממרחבי ספרי הרמב"ם".

כמה מלומדי חומש 'תורה ופירוש' דרך קבע חלקו עמנו את תחושותיהם. "מאז שהתחלתי ללמוד בחומש זה, אני חש שסוף סוף אני מבין את דבריו הקדושים של רש"י ולומד כראוי את התרגום, וכמובן מתחדשים לי דברים נפלאים מהרמב"ם", כך אחד הלומדים, "כל כך הרבה ידיבורי המתחיל ברש"י שהרגשתי לעיתים קרובות שאינני מבין מה החידוש והדיוק בהם, וכעת אני מבין אותם ואת פשט הפסוק בעזרת ההערות המחכימות". "אני מודה שכל הגישה שלי ללימוד חומש השתנתה וקיבלתי מודעות כיצד ללמוד בצורה שיטתית ובהירה", משלים רעהו.

ולסיום, ראוי לציין כי גם בחומש זה ניכרת דרכו האופיינית של הגרא"א בחיבוריו: יודע הוא את סוד הקיצור ואת דרך הבהירות הפשוטה, וכך הולכת רוח הביאור לפי רוחו של כל קורא, קטן כגדול. ■

"בנוסף למלאכת התרגום ופירוש מילות הפסוק, ישנם מאפיינים מיוחדים לדרכו הפרשנית, כגון השתדלותו להרחיק את משמעות הכתוב מהגשמת הקב"ה ח"ו, וכך מפרש הוא כל לשון בעלת מובן גשמי שנאמרה כלפי מעלה במשמעותה הרוחנית. לדוגמה, על הנאמר בסוף פרשתנו 'וַיִּנָּחֵם ה' כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם', תרגם אונקלוס 'וַיִּתֵּב ה' בְּמִימְרֵיהּ' ובכך הרחיק את עניין החרטה מהקב"ה עצמו וביאר שהיא קיימת רק בדיבורו יתברך".

בחומש 'תורה ופירוש' מופיעות מילות התרגום שורה בשורה ליד מילות הפסוק, כך ניתן לקרוא ולהבין היטב למה מתייחסת כל מילה בתרגום. החידוש הגדול במהדורה זו מתבטא בכך שכל מילה באונקלוס שיש בה פירוש מעבר לתרגום המילולי מופיעה בצורה מודגשת. מלבד זאת חיבר הגרא"א פירוש שיטתי על התרגום, המיוסד על גדולי מפרשיו במשך הדורות ובראשם הרמב"ם.

חברותא עם רש"י

מעלתו של פירוש רש"י על התורה כה גדולה עד שנפסק בשולחן ערוך בעניין 'שניים מקרא ואחד תרגום', ש"אם למד הפרשה בפירוש רש"י – חשוב כמו תרגום, וירא שמים יקרא תרגום וגם פירוש רש"י" (אורח חיים סי' רפה). הפוסקים ביארו שפירוש רש"י מפרש את המקרא אף יותר מהתרגום. המוני פירושים חוברו במרוצת הדורות כדי לעיין ולהאיר את פירושו המופלא של רש"י, ומקובל להגדיר את פירוש רש"י כפירוש ה'פשט', וזאת לאור דבריו הידועים בפרשת בראשית "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא ולאגדה המיישבת דברי המקרא".

"כאשר מכנים את רש"י 'פשטן' אין הכוונה לפירוש הפשוט הנראה לעיני הקורא את הפסוק לתומם", מבהיר הגרא"א. "הכוונה היא לפשט המסתתר בלשונות הכתובים, כאשר במקרים רבים מבנה המילים או הפסוק מצריך פירוש שונה מהמובן בקריאה ראשונית וסתמית, ובפירושו של רש"י הצבענו בעקביות על דרכו זו, והשתדלנו לברר באופן יסודי כל תיבה וכל פירוש בדברי רש"י ולהסביר את הצורך שהיה לו לפרש כך. אין לתאר את התחושה המרוממת שחשתי בשעת העיון היסודי בדברי רש"י, מעין לימוד התורה בחברותא עם רש"י בכבודו ובעצמו". הפירוש השיטתי על רש"י מבוסס על מפרשיו הרבים, אך חלק ניכר פרי מחשבת הגאון המחבר עצמו.

דוגמה אופיינית לדרכו של רש"י בפירוש ה'פשט' גם כאשר אינה

**אלפי יעדים,
נתיב אחד!**
נתיב מדיה - היחיד שמגיע לכל בתי הכנסת בארץ!

**אלפי בתי כנסת
נהנים כל שבוע
מחלוקת עלוני השבת
בצורה הטובה
והמשתלמת ביותר.**

נתיב מדיה
רוצה שהעלון שלך יגיע ליעדו?
טלפון אחד והוא בנתיב הנכון.
074-703-5009

בצלמנו כדמותנו

לפנינו קטעים מאלפים מתוך הספר 'שבעה רועים' לתולדות אדמו"ר חב"ד בשפה שווה לכל נפש, מאת בנימין ליפקין ואיר וינשטוק, העומד לראות אור בקרוב בהוצאת 'מעיינות' • הקטעים הבאים מתארים את הימים הראשונים של עלות רבנו ה'צמח צדק' על כס ההנהגה והשנים הסמוכות לה

זכור זכרו ישישי החסידים את אשר אירע כשלושים ושש שנים קודם לכן, כאשר רבנו הזקן התבטא אודות רבנו ה'צמח צדק' באומרו: "זה ינחמנו" (ליקוטי סיפורים).

הוותיקים שבין החסידים זכרו את הדו-שיח שהתנהל בין רבנו הזקן לבין בנו רבנו האמצעי. רבנו הזקן אמר: "הפרי גדל מהענף ולא מהאילן". תמה רבנו האמצעי: "מבן או מבת?" ורבנו הזקן השיבו: "מבת".

כלומר: פירות החסידות וההנהגה יגדלו דווקא מן הענפים, מבתו של רבנו הזקן. והלא הוא רבנו ה'צמח צדק', בן בתו (רמ"ח אותיות, אות קסה).

צעירי החסידים זכרו את אשר היה אך לפני תקופת מה, כאשר רבנו האמצעי שח לחסידים שהוא פעל אצל רבנו הזקן שיפטור אותו מהרבנות. דימו החסידים שכוונת רבנו האמצעי שבכוונתו לעלות להשתכן בארץ הקודש, והתאוננו: "וכי איך יותירו הרבי כצאן בלי רועה?". השיבו רבנו האמצעי: "הלא חתני רבי מנחם מענדל עמכם, הוא יהיה לכם לרועה נאמן" (סיפורי חסידים, תורה, סיפור 62).

"אני הדוד, אתם הרב"

משהתרחבו ההפצרות, הצהיר רבנו ה'צמח צדק': "הלא יש בן לאותו צדיק. עוד דודי הגה"צ רבי חיים אברהם, בנו של רבנו הזקן, בין החיים. מה נכון שהוא יישב על כס ההנהגה".

נואשים הועידו החסידים פניהם אל רבי חיים אברהם וסיפרו לו תוכנם של דברים. נענה רבי חיים אברהם: "לכו ואמרו לו, לרבנו מנחם מענדל, שלא יהא כגונב את דעת הבריות. הכל יודעים כי לו נאה ולו יאה כתר מלוכה וכי כוח חזק יש בידי להנהיג את עדת הקודש. לכו אליו ואף אני אבוא אחריכם".

שבו החסידים אל רבנו ה'צמח צדק', אחריהם הופיע גם רבי חיים אברהם. ויהי בראות רבנו ה'צמח צדק' את דודו נכנס אליו, קם ממקומו מלוא קומתו.

נענה רבי חיים אברהם: "שבו על מקומכם. אמנם אני הוא הדוד, אולם אתם הרב והמנהיג".

עדיין ניסה רבנו ה'צמח צדק' לחמוק מההפצרות כאשר טען שאין הוא ראוי לאותה איצטלא. החסידים מצדם לא הרפו ועל כל טענה ותואנה שהעלה רבנו ה'צמח צדק', הניחו טענה שכנגד. עד שטען רבנו ה'צמח צדק': "לו הייתי צריך לכהן בהנהגה, ודאי הייתי מקבל רמז על כך מפי זקני, רבנו הזקן".

המענה היה בפי החסידים: "הלא קיבלתם ממנו לא רמז אחד אלא שני רמזים. הן הגליונות שקיבלתם הימנו והן סיפור החלום" (בית רבי, פרק שני).

הניירות והחלום

וזה היה דבר מעשה הגליונות:

בשנתו האחרונה של רבנו הזקן בעלמא הדין, טרם נפל למשכב, ניער פעם את כיסי בגדיו וניירות אחדים נשרו מן הכיסים. מיהר רבנו הזקן להעניקם לנכדו, רבנו ה'צמח צדק', כשהוא מוסיף לו: "הא לך ניירות אלה ויהיו לך למשמרת, עוד יבוא היום שהם יבואו לך לשימוש".

בשנת תקע"ד ורבנו בן עשרים וארבע, החליט רבנו ה'צמח צדק' לפרוש לחלוטין מעסקנות לטובת הכלל ולהשקיע את כל סדר יומו בלימוד התורה בהתמדה מופלגת ועל-אנושית (שלשלת היחס; ה'צמח צדק' ותנועת ההשכלה). וכה העיד בעצמו לבנו, כ"ק אדמו"ר מהר"ש: "הייתי לומד י"ח שעות במעט-לעת, מחציתן בעמידה וחמש מהן הייתי עוסק בכתיבה".

תקופה עילאית זו נמשכה למעלה משנים-עשרה שנה, עד שנת תקפ"ז.

בשנת תקפ"ז הייתה ההלשנה האיומה על רבנו האמצעי. מאותו רגע ואילך שוב חזר רבנו ה'צמח צדק' לעמול בעבודת הכלל. רבות פעל למען רבנו האמצעי, במישורים רבים ומגוונים. לצד זאת גם לקח לידי את מושכות הפעילות למען החסידים מרחוק ומקרב (ה'צמח צדק' ותנועת ההשכלה, עמ' 3).

באותה תקופה כבר ייעד רבנו האמצעי את חתנו, רבנו ה'צמח צדק', לקבל לידי את ההנהגה לאחר הסתלקותו. כאשר התבטא ואמר אודותיו: "חתני רבי מנחם מענדל, אין בו כל חסרון, שלם הוא ומושלם כדבעי. הוא יוכל להנהיג את אנשי שלומנו באשר לא יהיו לו כל מתנגדים" (שמועות וסיפורים, ח"ג ע' 172).

בתוך הכאב ההולם שהותירה הסתלקותו של רבנו האמצעי, קמו זקני ונכבדי החסידים והחלו מתדיינים ביניהם מי הוא זה אשר יזכה לשבת על כס הנשיאות ולקבל את שרביט ההנהגה בידי. זקני החסידים ישבו באספה מיוחדת ממנה יצא דבר: רבי מנחם מענדל, נכדו בן-בתו של רבנו הזקן וחתנו הנאהב של רבנו האמצעי אשר אך לפני חודשים מלאו לו שלושים ושמונה שנים - יכהן כמנהיגם של חסידי חב"ד הרבים מספור וידיכם בדרכי החסידות הפנימית.

הקול עשה לו כנפיים וזריזות והתפשט בכל ריכוזי החסידים, לאמור: יש ממשין. נמצא מי שימלא את כיסא ההנהגה המרומם.

משלחת מיוחדת יצאה לעבר ליובאוויטש העיר, מקום מגוריו של רבנו ה'צמח צדק'. בין חברי המשלחת שמנתה שמונה-עשר שליחים מורמים מעם, ניתן למנות את זקני ונכבדי החסידים כגון הגה"צ רבי הלל מפאריטש, הגה"ח רבי יצחק אייזיק מוויטבסק, הגה"ח רבי פרץ חן מצ'רניגוב, החסיד הנודע רבי משה יצחק מיאסי ועוד. הם נכנסו לבשר טוב את המיועד לרשת את כס אבותיו הקדושים ולהכתיר את רבנו ה'צמח צדק' בתואר 'אדונו מורנו ורבנו', לשמש כמנהיגם של כלל החסידים בכל מקום שהם.

הם דיברו והתרגשו, אך נתקלו בקיר אטום. רבנו ה'צמח צדק' מיאן בכל תוקף לשים עטרה בראשו ולכהן כמנהיגם של עדת החסידים. יעבור עליו מה (אוצר סיפורי חב"ד ח"ו בשם הר"צ חן זצ"ל).

רמזים וסימנים

אצבעות ההנהגה הופנו אל ה'צמח צדק' לאור מדרגותיו הנשגבות, חכמתו וגאונותו הכבירה העוקרת הרי הרים, לצד צדקותו אשר כבר הייתה לשם דבר, במיוחד כאשר רבנו הזקן ורבנו רבנו האמצעי סמכו עליו ידיהם שיעסוק בהדרכת החסידים.

ברם לא זו בלבד הייתה הסיבה. הצטרף לכך מארג של סימנים שונים וידיים מוכיחות מהשנים שחלפו שכולם העידו כאלף עדים שרבי מנחם מענדל קדישא, הוא הראוי להמשיך את ההנהגה של שלהבת חב"ד, להיות השלישי שבין נושאי הלפיד אשר הבעיר רבנו הזקן.

החסידים ראו בכך רמז ליום ההנהגה שיבוא.
וכזה היה סיפור החלום.

בשבת האחרונה עלי אדמות של רבנו הזקן, נחלש רבנו ה'צמח צדק' ונפל למיטתו שדוד וחולה. עודו ישן החל לצעוק צעקות גדולות וניעור. רבנו הזקן שאלו לפשר הצעקות ונכדו סיפר שבחלומו ראה ספר תורה אשר נופל ארצה ואין איש המסוגל להרימו, עד שהוא בעצמו אץ לעבר ספר התורה והרימו בכוח רב והשיכו למקומו אשר בהיכל. נענה כנגדו זקנו הגדול, רבנו הזקן, ואמר: "אכן כך היה. אתה הגבחת את ספר התורה".

החסידים ראו בכך רמז שדווקא רבנו ה'צמח צדק' הוא המסוגל להרים את ספר התורה לאחר שהוא נופל ארצה ולהמשיך את ההנהגה לאחר הסתלקותם של רבנו הזקן ורבנו האמצעי (כ"ה רבי, שם, בהערות).

דווקא משום כך

באחת הפעמים בהן שוב עמדו זקני וחשובי החסידים והעתיירו תחינה והפצרה שייאות רבנו ה'צמח צדק' להיעתר לתשוקת החסידים, נענה רבנו ה'צמח צדק' בתקיפות:

"מה יש לכם עלי? חמי, רבנו האמצעי, יושב כעת בגן-עדן ודורש דברי חסידות לפני הנשמות שלמעלה ואילו אותי הותיר כאן על מנת שייטפלו אלי? לא ולא. איני מסכים".

נענה החסיד הצדיק רבי יצחק אייזיק מהומיל זצ"ל (אשר בעצמו היה מועמד מטעם החסידים, במהלך תקופת סירובו של רבנו ה'צמח צדק', לכהן על כס ההנהגה (אוצר סיפורי חב"ד ח"ו ע' 134)): "אכן כן, דווקא משום שאינכם רוצים את ההנהגה ודווקא משום שאתם מסרבים סירוב אמיתי, דווקא לכן אנו רוצים דווקא אתכם כמנהיג לראשנו" (מגדל עז, אות ק).

כשנה וחצי עברו וכ"ק אאזמור"ר אדמור"ר צמח צדק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע אינו מקבל את הנשיאות אם כי היה אומר דא"ח ועונה תשובות וגם מקבל על יחידות אך ורק לשם הדרכה ועצות רוחניים (אגרות קודש אדמור"ר הרי"צ ח"ד ע' תקן).

יוצא בבגדי לבן

אתא ובא חג השבועות של שנת תקצ"א (אגרות קודש אדמור"ר הרי"צ ח"ד ע' תקה; וברשימות היום"מ עמ' רמט מופיעה השנה - תקצ"א). בו ביום (ויש אומרים: לקראת חג השבועות - אוצר סיפורי חב"ד ח"ו) נכנסו אליו שוב זקני החסידים וההפצרה בידיהם. היה זה החסיד הנודע רבי פרץ חן אשר הביא לרבנו ה'צמח צדק' ראייה ממאמר הגמרא שדווקא הבן הנולד על-ידי הבת, יש את הכוח בידו, ומכאן שדווקא רבנו ה'צמח צדק', בן בתו של רבנו הזקן, הוא אשר צריך לקחת לידי את מושכות ההנהגה.

מששמע רבנו ה'צמח צדק' את הדברים, נשמט ראשו בדבקות והחסידים נשמטו ועזבו את החדר. שעה קלה לאחר מכן, התרחש המיוחל.

רבנו ה'צמח צדק' יצא את החדר כשהוא לבוש במלבושיו הלבנים שהיו ברשותו מירושת רבנו הזקן ויצא לבית-הכנסת שהותיר חותנו, רבנו האמצעי - בית-מדרש ענק ממדים (כמה ענק? החסידים היו אומרים בהלצה שאפשר להתחיל להתפלל 'הודו' כשניצבים במזרחו ולהתחיל לפסוע לכיוון מערב, ועד שיגיעו לקיר המערבי כבר תהיה התפילה ב'עלינו לשבח'). התיישב רבנו ה'צמח צדק' לצד השולחן והחל אומר מאמר עתיק יומין מתורתו של רבנו הזקן על המשנה באבות 'על שלושה דברים העולם עומד'.

משפתח ה'צמח צדק' את פיו והחל לחזור על המאמר, נשאב החסיד רבי יצחק אייזיק מהומיל אל זיכרון ישן ועלום. מאותם ימים בהם היה רבנו ה'צמח צדק' זאטוט והסתובב בחדרו של רבנו הזקן כשהוא עטור בתפילין שיצר לשעשוע העשויים מתפוח-אדמה וידיו כרוכות בחבלים דמוי רצועות. רבנו הזקן אמר אז את המאמר הזה, 'על שלושה דברים', והילד השתובב בין החסידים.

כאשר רבי יצחק אייזיק ניסה לעצור בעד הנכד, אמר לו רבנו הזקן בנעימה: "עזוב אותו, עזוב. הוא שומע, עוד יגיע היום שתדע שהוא שומע ומבין את אשר אנו אומרים".

והנה, כעת הגיע היום בו הוא רואה שרבנו ה'צמח צדק' שמע וגם הבין. נענה רבי אייזיק ואמר: "הנה כ'קונץ' אומר הרבי כעת את המאמר הזה".

השתלבו פני הקודש ורבנו ה'צמח צדק' השיב: "פע... חרפה ובושה שיחשדוני בכך שאני אומר את המאמר על מנת להראות לכם את כוחי. אולם מה אוכל לעשות שזקני, רבנו הגדול, הופיע אצלי וציווני לומר לכם את המאמר הלזה" (רשימות היום"מ, כ"ק אדמור"ר זי"ע). תכף לאחר מכן סיים את אמירת המאמר עד גמירה. ככלותו לדבר, נתנו כל העומדים את קולם בשיר. ויהי אך יצא למעונו, פרץ כל הקהל במחולות שמחה (התמים חוברת ג עמ' כב).

יהב ליה ידיה

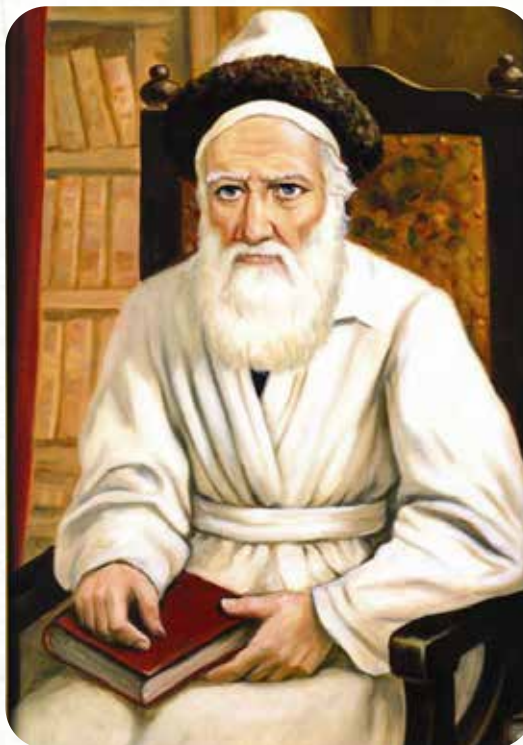
לאחר מכן, כאשר רבי יצחק אייזיק שב לאכסנייתו, חש ברע, באה עליו מחלת הקדחת. הוא נפל שדוד למיטתו, היה מוטל על ערש דווי, ולא היה מסוגל להניע את אבריו.

למחרת, לעת ערב, כשהוטב לו מעט, הצליח לכתוב 'פדיון נפש' ושלחו אל רבנו ה'צמח צדק'. הגיע ה'צמח צדק' אל בית האכסניה והזכיר את המסופר בגמרא על אחד התנאים שריפא את חברו על ידי שאמר לו: "הב לי ירך" (הושט לי ירך). והושיט הלה ידו וחברו הרימו מן החולי.

משך דקות ארוכות ביאר רבנו ה'צמח צדק' בדרך הפנימיות את רזי שמות הרפואה הרמוזים בתיבות הללו שבתלמוד. משסיים פנה אל רבי יצחק אייזיק ביד מושטת ואמר לו: 'הב לי ירך'.

הושיט רבי יצחק אייזיק ידו והתיישב על המיטה. החולי פרח ממנו ברגע אחד. ויהי לאות ולמופת.

לאחר מכן סיפר רבי יצחק אייזיק עצמו את הדברים בהטעימו: "ראיתי אז במוחש שאכן הוא ממלא מקום אבותי, רבותינו הקדושים. ובאותו רגע נהייתי לחסיד אמת שלו" (אוצר סיפורי חב"ד ח"ו).

נשמרתא דאורייתא

ביאורים מתורת חב"ד לדרך היומי

עירובין נה-סט

ביטול לחכמת התורה

מאי דכתיב לא בשמים היא ולא מעבר לים היא . . לא תמצא במי שמרחיב דעתו עליה כים . . ולא בשמים היא לא תמצא בנס רוח בו' (עירובין נה, א)

משום דעניין הדביקות בתורה הוא שירגיש שזהו חכמתו ורצונו ית', ויניח את עצמו לגמרי מכל וכל לבחינת חכמתו ורצונו יתברך שבתורה.

והיינו, דלבד זאת מה שכללות עניין הידיעה וההשגה אמיתית אפשר להיות רק על ידי הקדמת הנחת עצמו, בדכדי לידע ולהבין איזה עניין שכלי הרי בהכרח שיניח את עצמו היינו שיפנה את עצמו מכל עניני ענג ורצון אחר וישעבד עצמו לידע דבר זה, כי בלי הקדמה והכנה זו אי אפשר להגיע לשום ידיעה והשגה כלל, והוא עניין המסירה והנתינה מה שמוסר ונותן עצמו על הדבר ההוא להבינה, אשר כן הוא בכל דבר שכל וחכמה.

וכל התקשרות בהשכלה הוא לפי ערך אופן מעלת ההשכלה, דבשכלים יש עליון ותחתון, גדול וקטן, שכל פשוט בינוני מעולה ונפלא. ואינו דומה ההתקשרות וההמשכה שמקשר וממשיך השכלה בינונית לכמו ההתקשרות וההמשכה שמקשר וממשיך שכל נפלא. ולזאת כאשר מרגיש אשר חכמת התורה היא חכמתו ורצונו ית', הנה אז הרי ההתמסרות היא לפי אופן רום מעלת ההשכלה ואופן ההרגש שלו, והיינו שזה פועל בו ההנחה לגמרי מכל וכל לבחינת חכמתו ורצונו ית' שבתורה.

והיינו דכל ענינו בלימוד התורה צריך להיות שיהי' תלמיד המקשיב ומקבל מה שנאמר בו, ולא יכניס בו שכלו ורצונו, דהיינו שלא כמו שהוא רוצה וכמו ששכלו מחייב כן רוצה למצוא בתורה, וכמו שיש כאלו שטבעם לבאר ולהסביר כל דבר כמו שהם רוצים, ולפעמים מראים בזה המצאות גדולות בהוכחות שונות שבהשקפה ראשונה מתקבלים בשכל ואחר כך כשעומדים על בוריו של דבר רואים שאין בזה ממש, ובשכל נקרא זה עקמומית (א' קרומקייט אין שכל), וסיבתו העדר היגיעה בהנחה אמיתית למושכלות, וכאשר ח"ו לימודו בתורה הוא באופן כזה, אז הוא חוטא ופושע, וגורם ר"ל רעה

לנפשו ומגלה פנים בתורה שלא כרצון ד', דזהו עניין לא זכה נעשה לו סם המות, שמתיר את האסור וקשור בידי החיצונים ומוסיף ר"ל חיות בקליפות סטרא אחרא.

אלא כל עניין לימוד התורה צריך להיות בהנחת עצמו שמניח עצמו לרצון ושכל התורה, היינו לאמיתית הדבר כמו שהוא, גם אם הוא היפך שכלו ורצונו, ואז הוא כלי לאמיתת אור החכ' דתורה.

וכשאנו בטל אז אינו כלי לאמיתת התורה, ואז הלימוד דתורה גורם בו הישות ביותר שמרגיש את עצמו ביותר על ידי זה, והיינו מה שמחזיק טובה לעצמו שלומד תורה הרבה, ונעשה אצלו מציאות יש וחשוב בעיני עצמו, ואז גם אם לומד הרבה הרי הוא מרוחק לגמרי מן התורה, שאינו מאיר בו אמיתית אור התורה כלל, וכמו שכתוב לא בשמים היא וגו' ולא מעבר לים היא וגו', ואמרו רז"ל ולא תמצא בגסי הרוח ולא במי שמרחיב עלי' לבו כים, ואין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, דדוקא מי שהוא בטל הרי הוא כלי לאור התורה.

(ספר המאמרים תרצ"ב ע' תלג-תלה)

רוחניות גסה

לא בשמים היא לא תמצא בנס רוח בו' (עירובין נה, א)

אין הכוונה לשלילת העניין דגסי הרוח כפשוטו, דהיינו בעלי גאווה, כפירוש העולם, דכיון שתועבת הוי' כל גבה לב, ואין אני והוא יכולים לדור, הרי הוא במעמד ומצב הפכי לגמרי, ולא צריך לחדש ולהביא ראיה מפסוק שאין לו

שייכות לתורה.

אך העניין הוא, כידוע הפירוש בגסי הרוח, שהרוחניות שלו הוא בגסות (לקו"ת נצבים סב, א). והיינו, דאף שיש לו נפש אלקית שפועלת פעולתה, והרי אפילו המדרגה היותר תחתונה שבנפש האלוקית היא גם רוחניות, מכל מקום, מצד ההתלבשות בנפש הבהמית ועל ידה בהגוף, ומה גם שהגילוי דנפש האלוקית עצמה אינו אלא ממדרגה תחתונה, הנה הגסות של הגוף ונפש הבהמית פועלים גסות גם בהרוחניות שלו, ועד שהרוחניות שלו נעשית גשמיות, ועל אחת כמה וכמה שאינו שייך לעשות מגשמיות רוחניות.

(תורת מנחם חט"ז ע' 35)

אש הנשמה ואש הנפש הבהמית

אף על פי שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט (עירובין סג, א)

יש לבאר העניין בתפלות שכנגד תמידים תיקנום, דהנה עיקר התפלה היא לבוא לואהבת את ה' אלוךך בכל לבבך וגו', והקרבתה הוא מה שהנפש הבהמית מתעוררת באהבה לה'. ובהתעוררות אהבת ה' יש ב' מדרגות בכללות, והם ב' הבחינות דאש שמלמעלה ואש שלמטה.

בחינת אש שלמעלה היא אהבה הטבעית, אהבה רבה שבנפש האלוקית אשר איננה מתלבשת כלל בלבושי הנפש החיונית, והיא מתלהבת ומתלהטת במסירות נפש על קידוש השם ממש, וליפרד מן הפתילה הוא הגוף שנאחזת בו כשלהבת העולה מאליה לדבקה בו ית'. וזה יש לכל איש ישראל מצד נשמתו.

אף על פי שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט (עירובין סג, א)

רבינו הזקן סיפר: מהתורות שאמר מורי הרב המגיד לפני ביחידות .. דהגם שהאש יורד מלמעלה באתערותא דלעילא, מכל מקום מצוה להביא מן ההדיוט, כי באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא, כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח, רוח מלמטה אייתי רוח מלעילא, ואמשיך רוח מלעילא ולעילא.

ומצות עשה להבעיר אש על המזבח, מזבח הוא אדם כי יקריב מכם, וההקרבה עצמה אינה מספקת, אלא צריכים להבעיר אש על הקרבן אשר מכם.

(אגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ ח"ד ע' ע.)

גנוי ישראל (טשורטקוב) ח"ב ע' יא)

אנן פועלי דיממא (עירובין סה, א)

יום הוא אור, עבודתנו היא עבודת האור, להאיר את העולם באור תורה.

(לוח "היום יום" כט טבת)

האכילה, שמהמאכל נעשה דם, והדם הוא הנפש להחיות את הגוף. והב' הוא בחינת כח פנימי, היינו בחינת הכח שיש בכל אחד ואחד מ ישראל שיוכל ללמוד ולהתפלל, אשר גם כח זה נמשך מהדם, שהדם הוא הנפש הוא הנותן כח שיוכל ללמוד ולהתפלל. אכן כח זה הגם שישנו, אמנם הנה הוא בהעלם. והוא עניין בחינת אהבה רבה שהיא בהעלם כו', ולכן כאשר נכנס יין יצא סוד היינו בחינת האהבה שבהעלם שנלקח מבחינת פנימיות החיות כו', והיינו מטעם הנ"ל שהיין הוא כנוס ומובלע בהענבים כנ"ל, וגם מפני שהיין הוא אדום לכן פעולתו להוציא מהעלם אל הגילוי בחינת רביעית דם שהנפש תלוי בו שהוא בחינת הכח פנימי כו'.

ומבשרי אחזה, שכשם שיין משמח אנשים, ככה על דרך זה יובן בעניין יין המשמח אלוקים, דהנה נודע שיש ב' שמות – הוי' ואלקים, ועל זה נאמר כי אל דעות ה' – ב' דעות, דעת עליון הוא איך דכולא קמי' כלא חשיב, ולמעלה הוא היש האמיתי ולמטה הוא איך ואפס, וכל מה שקמי' יותר הוא יותר כלא חשיב. ובחינה זו נמשך מבחינת שם הוי' כו' כנודע. ויש בחינת דעת תחתון הוא שהבריאה היא יש מאין – שלמטה היש, ונתתה מאין. אשר בחינה זו נמשך מצד שם אלקים המעלים ומסתיר על אור ה' וקדושתו. אמנם הנה גם בשם אלקים יש בחינת הוי' שמאיר בו, וכמו שכתוב כי ה' הוא האלקים, ונתבאר בזה שכולא חד בלא פרודא, אכן הוא בהעלם, ועל ידי היין, יצא סוד בחינת סוד ה', והוא עניין היין שממשיך מהעלם אל הגילוי היינו שממשיך שיה' נמשך בחינת גילוי הוי' מה שהי' תחלה בבחינת סוד כו', ועל ידי זה מאיר תוס' אור באור הנפש להיות בבחינת דביקות לאלקות כו'.

ועניין יין הוא בחינת בינה, כידוע ששמן ויין הוא חכמה ובינה, והיינו ההתבוננות המולידה אהבה ויראה. וזהו שהמתפתה בינו, כשהתבוננות מגלה אצלו את הפנימיות, ואז יש בו מדעת קונו, שמתגלה בו דעת עליון כנ"ל.

(ספר המאמרים תרכ"ט ע' שפד. תרל"ג ח"א ע' קי. תרל"ה ח"ב ע' תמא ואילך)

חוזרים ונרתעים לאחוריהם ואומרים ברוך כבוד ה' ממקומו, שיבורך ויומשך למטה ג"כ בבחינת גילוי כמו שהוא למעלה.

ומזה יתבונן המשיכל להיות ג"כ בבחינת רצוא ושוב באהבה וחשיקה וחפיצה להיות נמשך אחר שרשו להתכלל באור ה' שהוא קדוש ומובדל כו'.

(לקוטי תורה תצא לד, ד. יו"כ סה, ג)

אש המרירות הכנה לאש האהבה

אף על פי שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט (עירובין סה, א)

פירוש הדיוט היינו דברים תחתונים פשוטים וממילי דהדיוטא, היינו כאשר ישים האדם אל לבו להיות ממארי דחושבנא כל ממילי דהדיוטא, וכל המחשבה דבור ומעשה אשר לא לה' המה שהיו בו כל ימיו, ואיך שהוא רחוק מה' בתכלית ומשוקץ ומתועב כו', ונקלה עוד מזאת והיה שפל ונבזה בעיניו ומואס בחייו, ואזי יתמרמר מאד ויצעק אל ה' בצר לו, וכדכתיב צעק לבס. ומרירות הזאת היא מביאתו לעשות הכנה לאש של מעלה, הוא בחינת אהבת ה' שבנפשו האלוקית שתעזור ותתלהט בלבו.

(לקוטי תורה סוכות עט, ב)

סוד ההתבוננות

כל המתפתה ביינו יש בו מדעת קונו... נכנס יין יצא סוד (עירובין סה, א)

והעניין הוא דהנה אנו רואים שהיין הוא כנוס בענבים ואינו ניכר כלל אם יש יין בהענבים אם לאו (ואינו כמו שמן שרואים שהזתים אגורים מן השמן ויש בהם שמנוניות, מה שאין כן היין הוא מובלע בבשר הענבים ואינו ניכר כלל אם יש בהם יין אם לאו), אמנם כשדורכין את הענבים הרי יוצא היין מהעלם אל הגילוי.

ולכן פעולתו של היין הוא לשמח אלוקים ואנשים, כמו שכתוב תירושי המשמח אלוקים ואנשים, היינו להוציא מהעלם אל הגילוי, כי עניין השמחה הוא שיוצא מהעלם אל הגילוי, כמשל המלך שהוא טמיר ונעלם מעין כל בחדרי חדרים, ובעת שמחתו הוא מתגלה לעיני עבדיו ולעין כל, כי השמחה גורם הגילוי. ולהיות מעשה היין שיוצא מהעלם אל הגילוי, לכן פעולתו לגרום שמחה שהיא גם כן יציאה מהעלם אל הגילוי כנ"ל.

ופירוש עניין שמשמח אנשים, להיות כי באדם יש ב' בחינות כחות, הא', הוא בחינת כח חיצוני המח' את הגוף, שהוא על ידי

אמנם אף על פי כן מצוה להביא מן ההדיוט אש שלמטה, על ידי התבוננות בגדולת ה' באופן השייך לנפש הבהמית, והיינו על ידי התבוננות במקור חוצבה ושרשה במרכבה העליונה שממנה נלקח הכח המתאוו שבנפשו הבהמית, איך שהם בטלים בבחינת מרכבה וכסא לגבי דמות אדם שעל הכסא, וזעים וחלים מחיל כסא ומתלהבים ומתלהטים בלהבת ושלחבת רשפי אש ליבטל ולהכלל באור ה' השופע עליהם, וממילא יאיר אור האהבה גם על כח המתאוו שבנפשו הבהמית שנלקח משם, לעזור לבו להיות נעתק מתענוגים גשמיים אשר נשקע בהם ולהיות נמשך אחר שרשו להבטל ולהכלל באור ה'.

ולכן תקנו אנשי כנסת הגדולה ברכות קריאת שמע שתיים לפנייה, ברכת יוצר אור ששם נאמר ונשנה באריכות סדר המלאכים ושרפים וחיות איך שהם בטלים לאורו ית', ובזה יש להתבונן במהות האהבה והתשוקה שצריכה להיות להאדם מצד נפשו הבהמית, כמו התשוקה שיש בשורשה במרכבה.

ולדוגמא מה שאומרים "יוצר משרתים" (לשון הווה), דהיינו כמה אלף ורבוה רבבות מלאכים שנבראים בכל יום, ומחמת תוקף אהבתם כאש בוערת הם כלים ושרפים, וחוזרים ומתחדשים. "ואשר משרתיו" הם העומדים מששת ימי בראשית כמה אלף ורבוה רבבות בגדוד אחד, ולגדודיו אין מספר כדכתיב היש מספר לגדודיו כדמשני בגמרא. וכולם מעריצים ומקדישים וממליכים את שם הא-ל, מחמת השגתם שידועים ומשיגים שחיותם וקיומם הנמשך להם מאתו ית' הוא מבחינת שמו לבד, כמו על דרך משל שמו של אדם שאינו עצם מעצמותו כלל, אלא איזה בחינת הארה והתפשטות ממנו כדי שיוכל זולתו לקרוא לו בשמו, ונקרא אור אין סוף ב"ה, כלומר הארה ממנו בלבד כאור וזיו המתפשט מן השמש. ואומרים קדוש, כלומר שהוא מובדל מהם ואינו מתלבש בהם בבחינת גילוי.

וזהו "בורא קדושים ישתבח שמך לעד מלכנו", פי' שכל השבח וההליל מחמת איזה השגה אינו אלא בחינת שמך ששמו נקרא על הנבראים והוא בבחינת לעד שאינו מתלבש ומתגלה בהם אלא עומדים בריחוק מקום. אבל הקב"ה בעצמו ובכבודו הוא קדוש ומובדל.

והנה המלאכים מחמת גודל עוצם השגתם ששפען וחיותן נמשך מבחינת שמו לבד שהוא קדוש ומובדל, לכן הם בבחינת רצוא ושוב – רצוא ברשפי אש שלחבת מתלהטת להכלל באורו ית', ולכן נקראים שרפים. ושוב ביראה – שמחמת היראה הם

רבני ומנהלי תוכנית 'לב לדעת' - תפארת שמשון מברכים את

אלפי התלמידים

שנבחנו בהצלחה על אגרת התשובה

המלגות יישלחו בדואר בשבוע הקרוב

ממשיכים

בלימוד החסידות

ההרשמה ללימוד שער היחוד והאמונה בתניא ממשיכה
ובנוסף נפתח מסלול של לימוד מבחר מאמרי חסידות עם ביאור

רישום וקבלת חוברות הלימוד

- בסניפי רשת החנויות יפה נוף - פלדהיים.
- באמצעות הנציגים בישיבות.
- במוקד הטלפוני 072-221-9050 שלוחה 5,
- בין השעות 13:00-15:30 (בתוספת ש"ח דמי משלוח).

חומר הלימוד

- שער היחוד והאמונה: פרקים א-ד, ז-י.
- מאמרי חסידות: 7 מאמרי חסידות עם ביאור.

המבחנים יתקיימו באופן דיגיטלי בימי החנוכה

מלגות

מציון 80% ומעלה - 400 ש"ח | מציון 70% ומעלה - 300 ש"ח
המלגות נטענות בכרטיס אישי המונפק לכל גרשם,
וניתנות למימוש ברישית ספרי קודש ומזון ברשתות מוכרות.

דמי רישום 15 ש"ח

הרישום עד
ט"ו חשוון

המבחן לתלמידי התכנית השנתית על פרקים כו-נ בספר התניא יתקיים בימי החנוכה
לאחר המבחן תיפתח ההרשמה לתכנית השנתית תשפ"א בספר התניא

ש"ת עם רבני 'לב לדעת': 072-2219050

שלוחה 2, בימים א-ה, בין השעות 13:30-15:30, 21:30-23:00

לפרטים ויצירת קשר: 072-2219050

מענה אנושי בשלוחה 5, בימים א-ה, בין השעות 13:00-15:30

מייל: lladaat@gmail.com

לב
לדעת

תפארת שמשון

חדש!

שיעור שבועי

עם הרב יצחק קפלין שליט"א
בשער היחוד והאמונה

פרטים בעמוד 9